

MÜCKE, Pavel. *Místa paměti druhé světové války. Svět vojáků československého zahraničního odboje. Praha: Karolinum, 2014. 222s. ISBN 978-80-246-2563-8.*

Lucie Dyčková

Pavel Mücke se narodil 1. 9. 1978 v Pardubicích. Je to český historik zabývající se novodobými dějinami, orální historií a dějinami paměti. V současné době působí v Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Jeho knihy se často věnují vojákům druhé světové války z pohledu orální historie.

Kniha *Místa paměti druhé světové války* čtenáři nastiňují pohled vojáků, kteří ve válce bojovali. Čtenář se v knize dozví nejen pohled vojáků na klíčové okamžiky války, jako je Mnichovský diktát nebo vznik protektorátu, ale také jeho zážitky z fronty, ze setkání s civilním obyvatelstvem. Autor se dále věnuje otázce domova a přátelství na frontě a také pohledu vojáků na spojence a nepřátele. Poměrně obsáhle autor také píše o vztahu vojáků k jejich velitelům a představitelům státu.

Kniha je rozdělena na 8 hlavních kapitol. Každá kapitola se dále rozděluje na menší podkapitoly. V závěru kapitoly vždy autor shrnuje, co chtěl touto kapitolou říci.

První kapitola je takovým úvodem ke knize. Autor se zde věnuje dějinám paměti, přibližuje podstatu tohoto oboru a odkazuje na jiné autory, které se tomuto tématu také věnovali.

Druhá kapitola se již věnuje vzpomínkám vojáků druhé světové války. Kapitola je věnována pohledu na mnichovský diktát a událostí 15. března 1939. Autor zde odkazuje na práci historika Jan Tesaře, který se zabýval Mnichovem a jeho stopou ve vnímání společnosti. Z výpovědí se dozvídáme, že po vyhlášení mobilizace se vojáci hlásili s hrdostí do armády, byli odhodláni bojovat a po vyhlášení Mnichova nastává ten zlom, kdy musejí potupně odevzdat zbraně a odejít. V kapitole je také nastíněn kontrast mezi mobilizací před první světovou válkou, kdy vojáci nechtěli jít bojovat za císaře, a před druhou světovou válkou, kdy i rodiny vojáků to vnímají jinak, protože vojáci jdou bránit svou zem.

Třetí kapitola se věnuje tématu domov a vlast. Čeští vojáci měli velké vlastenecké cítění. Byli hrdí, že pocházejí z Československa a po odchodu do zahraničí se snaží informovat obyvatele cizího státu o Československu a myslí si, že tím pomáhají exilové vládě v jejím snažení o obnovení Republiky. Otázka domova je pro vojáky velmi citlivá, protože milují svůj domov, ale mnoho z nich je z něj vyhnáno právě zabráním pohraničí, musejí odejít do vnitrozemí, kde nemají zázemí, práci, a proto je pro ně jednodušší odejít do zahraničí a bojovat proti Německu a získat svůj domov zpět. Na odchodu je pro vojáky nejtěžší říci to rodině. Na konci války vojáci často musí řešit stejný problém, válka trvala 6 let a za tu dobu si k nové zemi vytvořili vztah často i rodinu a museli opět řešit, zda se vrátí domů a nebo zůstanou ve svém novém domově.

Kapitola čtyři se věnuje spolubojovníkům a přátelům. Mnoho vojáků odcházelo do exilu se svými přáteli, se kterými byli v jednotce při mobilizace. Na frontě vojáci poznali mnoho dalších lidí a vytvářeli si nová přátelství. Jejich jednotka jim 6 let suplovala rodinu, a proto se zde vytvářely velmi pevné přátelské vztahy. Vojáci se potřebovali na své spolubojovníky spolehnout, což také utužovalo jejich přátelské vztahy. Vojáci si často vyměňovali adresy, aby jejich přítel mohl informovat rodinu, že daný voják padl. Při zraněních se vojáci snažili co nejrychleji dostat ke své jednotce zpět, aby mohli pomoci svým přátelům.

Následující kapitola se věnuje velitelům a nadřízeným. Podle vojáků existovaly dva typy velitelů, ti kteří se nad svou jednotku povyšovali a zásluhy za úspěch jednotky přičítali jen sobě a ti kteří se snažili být součástí jednotky a dokázali ocenit práci celé jednotky. Velmi vyzdvihovaným velitelem byl generál Karel Klapánek, který se právě nad své muže nepovyšoval a vysloužil si za to od nich uznání. Vojáci měli bližší vztahy s veliteli, kteří měli nižší postavení a byli s nimi na frontě. Ti co byli na velitelstvích a přijížděli jen na různé přehlídky a stavěli se na obdiv, neměli vojáci příliš rádi, protože často byli neopatrní a zbytečně upozorňovali na polohu jednotky.

Šestá kapitola se věnuje nevojenským elitám. Mnoho vojáků se o politiku příliš nezajímali, do války přišli bojovat za svůj domov a ne kvůli politice. Vojáci často negativně viděli ministerstvo, protože někteří nebyli přiděleni na frontu, ale do kanceláří, kde počítali výdaje armády. Spornou osobností byl Edvard Beneš, někteří ho viděli negativně, protože se vzdal, jiní ho viděli pozitivně, že se snaží obnovit

Republiku. Rozhodně populárnější osobností byl Jan Masaryk, protože byl k vojákům přátelský a snažil se jim pomoci.

V sedmé kapitole se autor věnuje pohledu na spojence. Rozporuplné bylo vnímání Francie. Na jedné straně Francii zazlívali, že nám nepomohla a na druhé straně Francouzi byli českým vojákům velmi přátelští a pohostinští. Každý voják si vytvořil svůj obraz Francie. Názory na Rusko se také různí, zvláště po zveřejnění paktu ribbentrop-molotov. Mnoho vojáků bylo nadšených z obrazu Ruska, dokud se nedostali na ruskou vesnici, kde viděli tu hroznou bídu, která je šokovala. Velký rozdíl je mezi pohledem vojáků, kteří odešli na západ a těmi, kteří šli na východ. Na západě byla dobrá vyzbrojenost a zásobování, na východě vojenská zaostalost a nedostatek potravin. Do obrazu spojenecké země vojáci často také zahrnovali dívky, pro které byli mladí zdatní vojáci velmi přitažliví. Dívky často fungovaly jako učitelky jazyka dané země.

V poslední kapitole se autor věnuje pohledu na nepřítel. Mezi vojáky panovala všeobecná pochopitelná nenávisť k Němcům. Někteří vojáci, kteří se setkali například s komunistickými Němci, vědí, že ne všichni Němci jsou nepřátelé, ale většinou nenáviděli všechny Němce a chtěli se jim pomstít, za to co museli vytrpět a za své rodiny, které byly v protektorátu utlačovány. Z některých výpovědí jde vyčíst jakési zadostiučinění, když jsou Němci zlomeni, protože je do zajateckých táborů odvádějí právě Češi. V kapitole mi také přišlo zajímavé, že vojáci touží celou válku se Němcům pomstít a sami sobě slibují, že se pomstí, ale když je Německo zlomeno, tak vojáci sami uznají, že krve už bylo prolito dost a spokojí se s odchodem Němců z Republiky. V kapitole jsou také výpovědi vojáků z japonského zajetí, kdy je Japonci mučili, týrali hlady a jen díky kapitulaci Japonska se zachránili, protože ti co tam přišli před nimi, tohle nelidské zacházení nepřežili.

Knihy má velmi bohatý poznámkový aparát, někdy jsou poznámky na stránce dokonce delší než samotný text. Pokud nahlédneme do Bibliografie, tak v ní najdeme vzpomínkové práce českých vojáků, sbírky rozhovorů. V literatuře převládají česká díla.

Autor v knize zmiňuje mnoho děl, hlavně v první kapitole to jsou díla převážně zahraničních autorů. Pro knihu je asi nejdůležitější citace Jana Tesaře, jeho závěru o vlivu Mnichova na smýšlení celé společnosti.

Pavel Mücke ve své knize nastiňuje pohledy obyčejných vojáků nejen na válku, ale i na věci okolo jako například na hostitelskou zemi. Kniha je psaná velmi čtivě a záživně, autor svá vyjádření prokládá právě citacemi výpovědí vojáků. Kniha není příliš dlouhá, čímž může být dnešnímu čtenáři blízká, a přesto podává ucelený obraz o tom, co asi zažívali vojáci každý den. Kniha nám ukazuje jiný pohled na téma druhé světové války, který v této době, kdy máme mnoho publikací věnující se tomu tématu, je osvěžující a podá nám mnohem reálnější obraz války, než publikace, kde se autoři věnují pouze, co se stalo, kde se to stalo a kdo tam byl. Myslím si, že kniha by mohla obsahovat i fotografie, které by dotvořily dojem, který si čtenář z knihy odnáší. I když je to kniha odborné literatury, tak si myslím, že si ji může přečíst i laik a něco si z ní odnese.